YOSHLAR MA’NAVIYATI - JAMIYAT KELAJAGINING MUSTAHKAM POYDEVORI

Safaraliyeva Nilufar Iqboljon qizi
Qo’qon davlat unversiteti talabasi
https://doi.org/10.5281/zenodo.24419928

Annotatsiya. Maqolada yoshlar ma’naviyatining jamiyat taraqqiyidagi o‘rni va ahamiyati tahlil qilinadi. Ma’naviyat tushunchasining mazmuni yoritilib, yoshlar tarbiyasining dolzarbligi asoslab beriladi. Axborot asrida yosh avlod ma’naviyatiga ta’sir ko‘rsatayotgan zamonaviy tahdidlar, jumladan, internet va ijtimoiy tarmoqlardagi zararli g‘oyalar, kitobxonlikning susayishi, virtual muloqotning ortishi ko‘rib chiqiladi. Shuningdek, ma’naviyatni mustahkamlashda oila, ta’lim muassasalari, kitobxonlik, tarixiy meros, sport va ijtimoiy faollikning o‘rni haqida xulosalar berilgan.
Kalit so‘zlar: ma’naviyat, yoshlar, tarbiya, mafkuraviy immunitet, qadriyatlar, kitobxonlik, oila, ta’lim, axborot xavfsizligi, kelajak.

Shavkat Mirziyoyev — yoshlarga: Har bir daqiqani g‘animat bilib, ijodkorlik va Vatanga mehr bilan yashang

Kirish

Har bir jamiyatning kelajagi uning yoshlari qanday tarbiya topayotganiga bog‘liq. Iqtisodiy rivojlanish, texnologik yutuqlar va zamonaviy infratuzilma muhim, lekin ularni to‘g‘ri yo‘nalishda ishlatadigan inson ma’naviy jihatdan yetuk bo‘lmasa, bu yutuqlar o‘z ma’nosini yo‘qotadi. Shu bois ma’naviyat jamiyat binosining poydevori sanaladi. Birinchi Prezident I.A. Karimov ma’naviyatni insonni ruhan poklanish, qalban ulg‘ayishga chorlovchi, iroda-yu e’tiqodni mustahkamlovchi, vijdon uyg‘oqligini ta’minlovchi qudrat sifatida talqin etgan [5]. Bugungi Yangi O‘zbekiston sharoitida yoshlar masalasi davlat siyosatining ustuvor yo‘nalishlaridan biri sifatida e’tirof etilmoqda [2; 3].

Ma’naviyat tushunchasi va uning mohiyati

Ma’naviyat insonning ichki dunyosi, uning qadriyatlari, e’tiqodi, vijdoni va yashashdan maqsadini ifodalaydi. U bilim bilan chegaralanmaydi: bilimli odam ma’naviyatsiz bo‘lishi mumkin, ma’naviyatli odam esa bilimni ezgu ishga yo‘naltiradi. Yoshlarda ma’naviyat Vatanga muhabbat, ota-onaga hurmat, halollik, mehnatsevarlik va insonga mehr kabi fazilatlarda namoyon bo‘ladi. Alisher Navoiy asarlarida ham komil inson g‘oyasi, ya’ni bilim, adolat va insonparvarlikning uyg‘unligi markaziy o‘rin tutadi [7].

Nega aynan yoshlar?

Yoshlik shaxs shakllanadigan davr. Bu yoshda olingan tarbiya butun hayot yo‘lini belgilaydi. Bugungi yoshlar kelajakda o‘qituvchi, shifokor, olim, tadbirkor va rahbar bo‘ladi. Ularning dunyoqarashi qanday bo‘lsa, jamiyat ham shunday bo‘ladi. Shuning uchun yoshlar tarbiyasiga sarflangan e’tibor eng foydali sarmoya hisoblanadi. Prezident Sh.M. Mirziyoyev yoshlarni yangi O‘zbekistonning bunyodkori va asosiy tayanchi sifatida alohida e’tirof etgan [3; 4]. Konstitutsiyada ham yoshlarning huquqlari va ularni qo‘llab-quvvatlash davlatning vazifasi sifatida mustahkamlab qo‘yilgan [1].

Zamonaviy tahdidlar

Axborot asrida yoshlar ma’naviyatiga turli xavflar ta’sir qilmoqda:

– internet va ijtimoiy tarmoqlardagi yolg‘on, zararli va yot g‘oyalar;
– kitob o‘qishga qiziqishning susayishi, vaqtning behuda o‘tishi;
– virtual olam tufayli oila va do‘stlar bilan jonli muloqotning kamayishi;
– ommaviy madaniyat orqali kirib kelayotgan qadriyatsizlik va iste’molchilik kayfiyati.

© Ushbu material Creative Commons Attribution 4.0 International (CC BY 4.0) litsenziyasi asosida tarqatiladi.

Bu tahdidlarga faqat taqiqlar bilan emas, kuchli mafkuraviy immunitet, ya’ni yoshning o‘zi to‘g‘ri va noto‘g‘rini ajrata olish qobiliyati bilan qarshi turish mumkin [6].

Ma’naviyatni mustahkamlash yo‘llari

1. **Oila.** Tarbiya avvalo oilada boshlanadi. Ota-onaning shaxsiy namunasi har qanday nasihatdan kuchliroq ta’sir qiladi.
2. **Ta’lim muassasalari.** Maktab va universitetlar faqat bilim bermay, shaxsni ham shakllantirishi, tanqidiy fikrlash va mas’uliyatni o‘rgatishi lozim.
3. **Kitobxonlik.** Kitob inson tafakkurini boyitadi. Alisher Navoiy, Abdulla Qodiriy, Cho‘lpon kabi allomalarning merosi yoshlar uchun cheksiz ma’naviy manbadir [7; 8].
4. **Tarix va qadriyatlar.** Buyuk ajdodlarimiz Al-Xorazmiy, Ibn Sino, Beruniy, Amir Temur va Ulug‘bek qoldirgan meros yoshlarda ona yurt bilan g‘ururlanish tuyg‘usini uyg‘otadi.
5. **Sport va ijodiyot.** Sog‘lom tanda sog‘lom ruh yashaydi. To‘garaklar, sport, san’at va ixtirochilik yoshlarni foydali mashg‘ulotga jalb etadi.
6. **Ijtimoiy faollik.** Ko‘ngillilik va jamoat ishlarida ishtirok yoshlarda fuqarolik mas’uliyatini tarbiyalaydi.

Xulosa

Ma’naviyati yuksak yosh avlod har qanday sinovga bardosh beradi, o‘z yurtining ravnaqiga hissa qo‘shadi va dunyoda munosib o‘rin egallaydi. Shu sababli yoshlar ma’naviyatini mustahkamlash faqat davlat yoki maktabning emas, balki oila, mahalla, ommaviy axborot vositalari va har bir fuqaroning umumiy vazifasidir. Bugun yoshlarga qaratilgan e’tibor ertaga jamiyatimizning barqaror va farovon kelajagiga aylanadi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro‘yxati

1. O‘zbekiston Respublikasining Konstitutsiyasi (2023-yil 30-aprelda umumxalq referendumida qabul qilingan yangi tahriri). – Toshkent: O‘zbekiston, 2023.
2. O‘zbekiston Respublikasining «Yoshlarga oid davlat siyosati to‘g‘risida»gi Qonuni, 2016-yil 14-sentabr, O‘RQ-406-son.
3. Mirziyoyev Sh.M. Yangi O‘zbekiston strategiyasi. – Toshkent: O‘zbekiston, 2021. – 464 b.
4. Mirziyoyev Sh.M. Erkin va farovon, demokratik O‘zbekiston davlatini birgalikda barpo etamiz. – Toshkent: O‘zbekiston, 2016. – 56 b.
5. Karimov I.A. Yuksak ma’naviyat – yengilmas kuch. – Toshkent: Ma’naviyat, 2008. – 176 b.
6. Karimov I.A. Barkamol avlod orzusi. – Toshkent: Sharq, 1999.
7. Navoiy A. Mahbub ul-qulub. – Toshkent: Ma’naviyat, 2011.
8. Qodiriy A. O‘tkan kunlar. – Toshkent: Yangi asr avlodi, 2013.

© Ushbu material Creative Commons Attribution 4.0 International (CC BY 4.0) litsenziyasi asosida tarqatiladi.